

Noor Stevens
en Natasza Tardio

Kus kus, Bezness

I

Op het dakterras van een van de toeristenhotels in Luxor heerste een ongedwongen sfeer. Achter me zaten luidruchtige Amerikanen; toeristen, herkenbaar aan hun dikke buik, korte broek en knauwende accent. De oppervlakkigheid van hun gesprekken deed pijn aan mijn oren. Hun lawaaiige aanwezigheid overheerste de schoonheid van simpelweg genieten van het moment.

Op de achtergrond, nauwelijks hoorbaar, klonken de geluiden van een dominospel, gespeeld door Egyptische mannen die met veel stemverheffing en bombarie hun frustratie en plezier lieten horen. Ik hoorde het aan en keek toe, jaloers op de drankjes die de ober hun bracht.

Ik had net een cola besteld, maar de bediening liet zich niet opjagen. Het was heet en daardoor lag het werktempo laag. Daardoor en door de Egyptische mentaliteit: doe maar rustig aan, dan breekt het lijntje niet. Ik kon het ze niet kwalijk nemen, ik had zelf ook nauwelijks de puf om iets te doen. Door de hitte plakte mijn kleding klam aan mijn lichaam en ik veegde regelmatig met een zakdoek mijn gezicht af.

De warmte leek de tijd te vertragen. Ik wist nauwelijks nog wat voor dag het was. Tijd was hier een vreemd begrip. Op de een of andere manier leek de tijd geruisloos te verdwijnen, als

een dief in de nacht. Ik liet het over me heen komen en langzaam verdween de haast uit mijn hoofd.

Mijn Nederlandse reisgenoot, die ik op een eerdere reis had ontmoet, was nog niet gearriveerd. Ik kon me er niet echt druk om maken. We waren van plan straks een wandeling langs de Corniche te maken, de promenade die langs de Nijl voerde, en hoewel ik me geen zorgen maakte, keek ik toch nog eens om me heen. Als mijn reisgenoot niet kwam opdagen zou ik straks in mijn eentje een wandeling gaan maken, maar waarschijnlijk pas na zonsondergang. Dan was het een stuk koeler en kon ik er meer van genieten.

Ik had kleding aangetrokken die gebruikelijk is in de Egyptische cultuur. Met mijn bedekkende kleding en mijn van nature donkere teint kon ik met gemak doorgaan voor een Egyptische. Ik hoefde dan ook niet bang te zijn dat ik aangesproken werd, wat de meeste toeristen, met name de vrouwen, overkwam.

Wachtend op mijn cola hoorde ik in de verte een sirene. Geluid droeg hier ver. Het gekakel van stemmen en andere geluiden zweefde over het dak en ook rondom mij werd het steeds drukker. Het irriteerde me een beetje, maar het hoorde erbij. Net als de Japanner die uitgebreid over de bar hing om een telefoon te zoeken. Niemand was geïnteresseerd en niemand stak een helpende hand uit. Zo ging dat hier en als je je daaraan stoorde, dan moest je maar gaan.

Omdat het de Japanner blijkbaar niet lukte om de telefoon te vinden, besloot de ober hem toch maar even te helpen. Ik hoorde hem in het Engels tegen de Japanner mompelen, die eerder opgelucht dan gegeneerd leek. Voor de servicegerichte Japanner moest het ontoeschietelijke karakter van de ober vreemd aandoen.

Toen de ober klaar was met de Japanner bracht hij eindelijk

mijn koude cola. Zijn gezicht stond op onweer. Ik negeerde het, knikte dankbaar en nam met plakkerige lippen een grote slok. Het koele vocht gleeed via mijn slokdarm naar mijn maag en gulzig nam ik nog een paar slokken.

Toen mijn reisgenoot na een uur nog steeds niet was gearriveerd, besloot ik toch maar alleen naar de Engelse boekwinkel te lopen die me was aangeraden door een aantal medetoeristen. Ik ging op weg, maar het was nogal ver en mijn mond voelde al snel weer aan als schuurpapier. Ik besloot een paar flessen water te kopen. Het frisse water was heerlijk en tevreden liep ik weer verder.

Aan de overkant stonden een paar Egyptische mannen aan de kade. Het was duidelijk dat ze probeerden aan te pappen met de toeristen. Voor hen waren toeristen een manier om snel wat geld te verdienen, maar voor de meeste toeristen was het voornamelijk een ergernis waar je moeilijk aan kon ontsnappen. Dat je werd lastiggevalen hoorde nu eenmaal bij grote trekpleisters. Mij lukte het vooralsnog prima om ze te ontlopen en opgewekt wandelde ik verder.

Toen ik dichterbij de kade kwam, waar een aantal prachtige zeilboten, *feluka's*, aangemeerd lagen, zag ik dat de mannen bezig waren om de toeristen te verleiden tot een romantisch boottochtje.

'Do you want a nice boat trip, sir? Very cheap and very romantic,' hoorde ik een van hen aan een passerend stelletje vragen. Ze schudden enigszins gegeneerd hun hoofd en liepen snel verder. De Egyptenaar hield niet aan. In tegenstelling tot in sommige andere Arabische landen werd 'nee' geaccepteerd.

Verlangend keek ik naar het kabbelende water waardoor de boten klotsend tegen elkaar aan sloegen, daarna liet ik mijn blik weer over de boulevard glijden en zag ik een knappe Egp-

tenaar voorbijlopen. Met een luchtige vanzelfsprekendheid en een air van zelfvertrouwen. Hij liep een stuk sneller dan zijn landgenoten. Hij straalde energie uit en ik kon het niet helpen dat mijn blik even op hem bleef rusten.

Omdat ik wist dat het in Egypte maar beter was om oogcontact met mannen te vermijden, keek ik de mannen bij de boten niet aan. Daarbij had ik geen zin in gedoe en zeker niet in een verkooppraatje over een schitterend maar zinloos boottochtje. Ik keek nog eens naar de zeilboten die in het water lagen en probeerde de knappe Egyptenaar uit mijn hoofd te zetten.

Ik besloot verder te lopen en even later zag ik de man die eerder mijn aandacht had getrokken op een muurtje zitten. Met alle macht probeerde ik mijn blik op ‘ongeïnteresseerd’ te zetten, maar het was al te laat. Op het moment dat ik hem passeerde sprak hij me aan: ‘*Salaam alaikum. Kullutamam?*’ (Vrede zij met u. Hoe gaat het met u?) Ik reageerde niet. Reizen door verschillende Arabische landen had me geleerd om niet te reageren als ik door een man werd aangesproken. Geen enkele fatsoenlijke man zou een vreemde vrouw aanspreken en door mijn afwijzende reactie dwong ik als vrouw respect af.

Hoewel ik hem heel aantrekkelijk vond, baalde ik ervan dat mijn onopvallende verschijning geen effect had gehad. Het was duidelijk dat hij gezien had dat ik geen Egyptische was en nu alle mogelijke moeite deed om met me in gesprek te komen. Waarschijnlijk wilde hij me overhalen iets te kopen of een boottochtje te maken.

Om verdere verkooppraatjes te vermijden stak ik de weg over om de tempel van Luxor te bekijken. De architectuur en de structuur van het gebouw maakten grote indruk op me en ik probeerde me voor te stellen hoe hier duizenden jaren geleden mensen hadden gelopen om de goden te aanbidden.

Toen ik een uur later weer naar buiten kwam, was de man

verdwenen. Zo langzamerhand werd het echt tijd om terug te keren naar mijn hotel. Gelukkig was de wandeling nu een stuk draaglijker door de frisse wind die vanaf de Nijl landinwaarts waaide. Eigenlijk vond ik het wel jammer dat ik mijn omslagdoek niet af kon doen om de wind door mijn haren te laten waaien.

Vanaf de waterkant klonk plotseling een hoop geschreeuw en hoewel dat wel vaker voorkwam in de drukke straten van Egypte, klonk er iets paniekerigs in de stemmen wat mijn aandacht trok. De man die me eerder had aangesproken stond te schreeuwen tegen politieagenten die bezig waren kleine jongens van een jaar of zes af te ranselen met stokken. Geschokt staarde ik naar de kinderen, die zich uit pure angst losrukten en in de masten van de aangemeerde boten klommen. Bovenin hing een kind dat ik niet ouder dan een jaar of vier schatte en ontzet vroeg ik me af wat daar gebeurde.

De geïrriteerde agenten begonnen de mast heen en weer te bewegen, en in een wanhopige poging om aan zijn beulen te ontkomen sprong het kind in het water. Alle spieren in mijn lichaam spanden zich. Iemand zou hem toch wel uit het water halen? Ik vond het laf van mezelf, maar durfde niet in te grijpen.

De Egyptische man riep iets naar me in het Arabisch. Waarschijnlijk was hij er nog steeds niet helemaal van overtuigd dat ik geen Egyptische was, maar toen ik niet reageerde, ging hij over op het Engels. ‘Dat kind kan niet zwemmen. Die schofoten! Begrijpt u dat nou, wat heeft dit nu voor zin?’

Het was duidelijk dat de man aangedaan was en mijn hart ging naar hem uit. Ik vond het verschrikkelijk om te zien hoe een kind bijna verdronk terwijl iedereen gewoon toekeek. Inclusief ikzelf... In de Egyptische samenleving was bruut politieoptreden niet ongebruikelijk en over het algemeen gingen de

inwoners niet in tegen de plaatselijke overheden. Het was beter om die te vriend te houden. Misschien dat ik me daarom wel verbonden voelde met deze man, die zich wel verzette tegen het zinloze geweld.

De mysterieuze man nam de leiding, overschreeuwde de rest en ik hoorde hem twee mannen bevelen om het kind uit het water te halen. Er was duidelijk respect van de omstanders toen hij vanaf de steiger zijn bevelen uitdeelde. Hij ging heftig in discussie met de politieagenten die iedereen leken te negeren behalve hem. Hij nam duidelijk de leiding over.

Na wat geschreeuw over en weer sprongen twee mannen eindelijk het water in om het bijna uitgeputte kind van de verdrinkingsdood te redden. Eigenlijk zou ik verder moeten lopen, ik wilde als vrouw alleen niet betrokken raken bij een politieoptreden, maar ik wilde ook weten of het kind het had overleefd en gelukkig kon ik na een paar minuten opgelucht ademhalen. Terwijl het kind doorweekt en huilend op de kant stond, bleven de volwassenen nog wat naschreeuwen en duwen, maar door de actie van de mysterieuze man liep alles uiteindelijk met een sisser af. Ik zag hoe het kind samen met een paar andere kinderen wegliep en met een schok constateerde ik dat de man nu mijn kant op kwam lopen. Ik stond op het punt om me om te draaien, iets wat een echte Egyptische vrouw zeker gedaan zou hebben, maar mijn westerse gevoel voor beleefdheid nam het over, en zijn aantrekkelijkheid speelde ongetwijfeld ook een rol.

Terwijl hij me aankeek met prachtige lichtbruine ogen, stak hij zijn hand uit, die ik automatisch schudde. ‘Hallo, ik ben Omar. Kan ik je interesseren voor een korte wandeling en een kopje thee?’

Hoewel mijn instinct me vertelde niet te reageren, voelde ik een vreemde drang om dat wel te doen. Daarbij had hij met

zijn ingrijpen van nog geen kwartier geleden veel sympathie geogst. Alle omstanders hadden gewoon staan kijken of staan schreeuwen tegen de kinderen, maar hij was tegen de politie in gegaan, een niet geheel risicoloze actie in Egypte, en was erin geslaagd om het jongetje te helpen. Verlegen keek ik hem aan en ik kon het niet nalaten om te glimlachen. ‘Het is niet mijn gewoonte om met vreemde mannen te wandelen of thee met ze te drinken,’ zei ik terwijl ik mijn omslagdoek iets strakker om mijn schouders en hoofd trok.

‘Ik ben toch geen vreemde man? Ik heb me net voorgesteld.’ Omars brede glimlach deed alle twijfel verdwijnen en ik accepteerde zijn uitnodiging.

Terwijl Omar me door Luxor leidde vroeg ik hem waarom de politieagenten zo hard hadden opgetreden tegen de kinderen.

Hij zuchtte diep en keek me even aan. ‘Het negatieve reisadvies voor Egypte is nog steeds van kracht, sinds er een aanslag op de tempel van Hatsjepsoet is gepleegd. Daar kwamen tweenzestig mensen bij om het leven, van wie achtenvijftig toeristen, en er waren een heleboel gewonden. Je begrijpt wel dat die aanslag en het negatieve reisadvies invloed hebben op onze economie, vooral in Luxor.’ Omar zweeg even en leidde me door het drukke verkeer naar de overkant van de straat. ‘De mensen hier zijn afhankelijk van de inkomsten uit het toerisme, voor hen is het negatieve reisadvies een ramp. Sommige gezinnen zijn alles kwijtgeraakt, dus aan de weinige toeristen die nog wel komen, willen de meesten zo snel en zo veel mogelijk geld verdienen. Er dreigt hongersnood.’

Terwijl ik naar Omars verhaal luisterde, kreeg ik begrip voor de lokale bewoners. Ik had me niet eerder gerealiseerd dat hun opdringerige verkooptechnieken voortkwamen uit armoede. Ik voelde me een beetje schuldig dat ik soms de verko-

pers in stilte had vervloekt, hoewel ik er zelf gelukkig minder last van had dan de andere toeristen, en tegelijkertijd vroeg ik me af wat dit met het eerdere incident te maken had.

‘Maar waarom werden die kinderen dan geslagen?’

‘Die kinderen probeerden souvenirs te verkopen en bestormden letterlijk de toeristenbussen die daar parkeren. De toeristen konden nauwelijks op een normale manier uitstappen, dus werd er met grof geweld een weg vrijgemaakt.’ Hoofdschuddend keek Omar me aan. ‘Totaal buiten proportie. Je kunt het de bevolking niet kwalijk nemen dat ze proberen te overleven.’

We waren via een zigzagroute weer teruggekomen bij de feluka's. Ik zag twee mannen onze kant op wandelen. Ze waren beiden gekleed in een *gellabiya*, de traditionele kleding in Egypte, maar dat zorgde duidelijk voor geen enkele belemmering, want ze sprongen energiek met hun lange gewaden in een van de feluka's. Het was grappig om te zien en ik kon een glimlach dan ook niet onderdrukken.

‘Dat zijn twee vrienden van mij. Vind je het leuk om samen met ons op een feluka thee te drinken?’ Opnieuw glimlachte Omar en zijn ogen twinkelden. ‘Waarom blijf je vanavond niet bij ons? Of heb je iets anders te doen?’

Even twijfelde ik, maar toen nam mijn gevoel voor avontuur het over. Hoewel ik eerder geen zin had gehad in een tochtje, voelde ik me er nu toch wel door aangetrokken. De vrouw met wie ik eerder had afgesproken had me inmiddels gebeld met de mededeling dat haar plannen opeens waren veranderd en dat ze me niet kon ontmoeten, dus deze uitnodiging was een uitgelezen kans om de plaatselijke bevolking beter te leren kennen. Mocht de nood aan de man komen, dan kon ik altijd via de trap naar boven om op de Corniche te komen. Ik voelde me niet echt onveilig, ik kon snel genoeg de aandacht

van voorbijgangers trekken. Daarbij was er altijd nog de toeristenpolitie die bijna continu op de Corniche aanwezig was. Mijn zelfvertrouwen nam toe toen ik zag hoe twee agenten in een wit uniform enigszins verveeld naar de boten stonden te kijken.

Omars vrienden stelden zich voor als Ahmed en Samir. Vriendelijk hielpen ze me op de boot en boden me een zitplek aan, waarna zij en Omar zelf ook een plek zochten. Door hun ontspannen gedrag verdween mijn laatste restje bezorgdheid als sneeuw voor de zon.

Al snel leek het of we elkaar al langere tijd kenden, en samen met Omar probeerde Ahmed mij wat woordjes Saidie, het plaatselijke dialect, te leren. Mijn pogingen om de vreemde keelklanken en het klikken met de tong na te doen zorgden voor vrolijke lachsalvo's. Voor hen moest het klinken alsof ik stikte in een dadel. Ik schoot zelf ook in de lach, wat er alleen maar voor zorgde dat het nog lastiger werd om de woorden goed uit te spreken, maar Ahmed gaf niet op en dus bleef ik het proberen.

Ondertussen had Samir Egyptische thee besteld bij een van de jongens op de steiger. De thee, *sjah* genoemd, werd binnen enkele minuten gebracht. Omdat de glazen geen handvat hadden kon ik onmogelijk het gloeiend hete glas aanpakken. Eerst probeerde ik het met mijn vingertoppen, maar toen Omar zag dat het echt niet ging, gaf hij me een papieren zakdoek. Een beetje opgelaten pakte ik die aan. Voor Omar, Ahmed en Samir was het hete glas geen enkel probleem. Ze brachten hun glas zonder aarzelen naar hun mond en dronken de hete, zoete vloeistof met kleine slokjes op. Ik voelde me behoorlijk onzeker. De sjah was te heet en te zoet; hoe kreeg ik dat glas in godsnaam leeg zonder misselijk te worden of een gek gezicht te trekken? Ik wilde mijn gastheer niet beledigen en ik wist dat